

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
SOCIALINĖS POLITIKOS GRUPĖ
PAŽYMA

DĖL LIETUVOS NACIONALINIO RADIO IR TELEVIZIJOS ĮSTATYMO NR. I-1571
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIII-3010 PROJEKTO
(TAP-19-415(2) (TAIS Nr. 19-1967(3)))

2019-05-28 Nr. NV-1481

Vilnius

Projekto rengėjas: Kultūros ministerija.

Projekto tikslas: pateikti Vyriausybės išvadą (iš esmės pritarti) Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narių (R. Karbauskio, K. Mažeikos, D. Gaižausko, V. Poderio, A. Širinskienės, A. Nekrošiaus) pateiktam įstatymo projektui, kuriuo siekiama atnaujinti LRT valdymo modelį: sudaryti naują kolegialų valdymo organą – Valdybą (*4 metams iš 7 asmenų*), nustatyti jos funkcijas, teises ir atskaitomybę; patikslinti Tarybos sudarymą ir funkcijas (*sudaryti 5 metams iš 12 asmenų, nuo 8 iki 4 sumažinant politikų tiesiogiai deleguojamų asmenų skaičių (2 Prezidento ir 2 Seimo) bei numatant galimybę 4 asmenis bendru sutarimu skirti universitetų, kuriuose vykdomos žurnalistikos studijos, senatams*); įsteigti LRT ombudsmeno pareigybę (*skiria Taryba 5 metams 1 asmenį ne daugiau kaip 2 kadencijas*); didinti nacionalinio transliuotojo nepriklausomumą nuo politikų, jo atvirumą bei atskaitomybę visuomenei, užtikrinti pastovų išorinį auditavimą (kasmet), tobulinti nacionalinio transliuotojo savireguliacijos mechanizmą, sureguliuoti LRT portalo veiklą.

Dabartinė situacija: šiuo metu LRT organai yra Taryba (sudaryta 6 metams iš 12 asmenų, 8 iš jų yra politikų tiesiogiai deleguojami asmenys (*4 Prezidento ir 4 Seimo*), 4 narius skiria Lietuvos mokslų taryba, Lietuvos švietimo taryba, Lietuvos meno kūrėjų asociacija, Lietuvos vyskupų konferencija) ir generalinis direktorius. LRT Tarybos nariams nėra taikomi kvalifikaciniai reikalavimai, netaikomas ir nepriekaištingos reputacijos kriterijus. Veikia Administracinė komisija (5 nariai), kuri sukurta siekiant užtikrinti Tarybos narių konsultavimosi su valdymo, ekonomikos žinių turinčiais ekspertais galimybę. LRT portale iki šiol leidžiama reklama, nors LRT televizijoje ir radijuje – ji yra draudžiama.

Projekto esmė: siūloma iš esmės pritarti įstatymo projektui Nr. XIII-3010 *ir pateikti pasiūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo:*

- ✓ keisti kvalifikacinius reikalavimus asmenims skiriamiems į Tarybą (*turėti žurnalistikos mokslo srities daktaro laipsnį ir 5 metų pedagoginio darbo patirtį, taikytinus universitetų senatų skiriamiems asmenims*), nes tokie reikalavimai pernelyg susiaurintų galimų pretendentų skaičių; pagal Mokslo kryptių ir meno kryptių klasifikatorių nėra tokios žurnalistikos mokslo krypties; tokios nuostatos nulemtų vienos visuomenės grupės neproporcingai didelį atstovavimą Taryboje;
- ✓ atsisakyti nuostatos, įgalinančios Lietuvos vyskupų konferenciją skirti vieną Tarybos narį; formuojant Tarybą siūloma įtraukti ne tik akademinės bendruomenės atstovus, bet ir kitas visuomenės grupes pvz., Tautinių mažumų departamentą, Nevyriausybinį organizacijų tarybą, Tautinių bendrijų tarybą, ar kurią nors skėtinę negalią turinčių asmenų organizaciją;
- ✓ draudimą būti Tarybos nariu nustatyti ne tik komisijos nariams, bet ir žurnalistų etikos inspektoriui (LRT išorinę priežiūrą vykdo Lietuvos radijo ir televizijos komisija ir žurnalistų etikos inspektorius, tačiau tik komisijos nariams draudžiama būti Tarybos nariu) bei savivaldybių tarybų nariams;
- ✓ nustatyti, kad Tarybos nariais negali tapti (nepaėjęs 2 m.) asmenys, turėję Seimo, Vyriausybės, Lietuvos radijo ir televizijos komisijos narių, politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų ir žurnalistų etikos inspektoriaus statusus;
- ✓ svarstyti ir kt. priemones Tarybos nepriklausomumui ir jos sudėties įvairiapusiškumui užtikrinti

- vieša Tarybos narių skyrimo procedūra, moterų ir vyrų proporcingas atstovavimas;
- ✓ išlaikyti dabar galiojančią 6 metų Tarybos sudarymo/Tarybos narių kadencijos laikotarpį, t.y. netrumpinti nuo 6 iki 5 metų;
- ✓ pasiūlyta nauja LRT valdysena (be dabar egzistuojančių Tarybos ir LRT generalinio direktoriaus įsteigiant LRT valdybą, LRT ombudsmeną, panaikinant Administracinę komisiją) nėra iki galo aiški, kai kurios funkcijos dubliuojamos, dalis prieštarauja teisės aktų nuostatomis ir visuomeninių transliuotojų valdysenos principams. Siekiant įtvirtinti Valdybą kaip valdymo organą, siūlytina atsisakyti nuostatų, kuriomis jai priskiriamos visuomeninio transliuotojo aukščiausiojo ir priežiūros organo bei viešosios įstaigos visuotinio dalininkų susirinkimo funkcijos (jos turėtų priskirtos Tarybai), taip pat siūloma nustatyti, kad Taryba turi sekretoriato darbuotojus;
- ✓ tikslą – atnaujinti LRT valdysenos modelį, sudarant galimybę LRT valdysenoje dalyvauti vadybos, teisės bei ekonomikos žinių turintiems ekspertams – galima pasiekti ir nesteigiant Valdybos, o tobulinant Administracinės komisijos veiklos reglamentavimą, galimai nustatant, kad ji savo funkcijas vykdo pagal Tarybos pirmininko ir (arba) Generalinio direktoriaus kreipimąsi arba savo iniciatyva, tikslinant komisijos įgaliojimus, sudėję komisijos nariams keliamus kvalifikacinius ir nepriekaištingos reputacijos reikalavimus, įtvirtinant skaidrią ir viešą narių skyrimo procedūrą. Minėtą tikslą taip pat galima pasiekti ir steigiant specializuotus Tarybos komitetus (kartu atsisakant Valdybos steigimo ir panaikinant Administracinę komisiją), kurie teiktų pagalbą Tarybai (dalį komitetų narių sudarytų Tarybos nariai, o kitą dalį – atitinkamų sričių specialistai). Kartu siekiant stiprinti LRT lėšų ir bendrai visos LRT veiklos kontrolę panaudojimo kontrolę, būtų galima įtvirtinti, kad vidaus audito tarnyba atskaitinga Tarybai arba Tarybos Audito ir rizikos valdymo komitetui, jeigu toks būtų suformuotas. Šios teisinio reguliavimo priemonės sudarytų prielaidas sustiprinti LRT valdyseną, vidaus kontrolės ir atsakomybės sistemą.
- ✓ LRT ombudsmeno pareigybė neturėtų dubliuoti Tarybos funkcijų, vykdyti priežiūros funkcijų, todėl siūloma suteikti jai kitas funkcijas – nagrinėti LRT etikos kodekso pažeidimus, asmenų kreipimusis, organizuoti profesinius mokymus, atsiskaityti už savo veiklą visuomenei;
- ✓ Dėl mokesčių reformos, nuo 2019 m. sausio 1 d. GPM tarifas padidėjo 5 procentiniais punktais, taip pat padidėjo bazė, nuo kurios bus skaičiuojamas GPM. Prognozuojamos 2019 m. valstybės biudžeto pajamos iš GPM – 3,28 mlrd. eurų arba 1,8 karto didesnės nei 2018 m. faktinės pajamos iš GPM, taigi, nuo 2021 m. pagal galiojančią reguliavimą LRT asignavimai didėtų daugiau nei 1,6 karto, palyginti su 2019 m. (2019 m. patvirtinta 41,6 mln. eurų, 2021 m. būtų apie 69 mln. eurų). Atsižvelgus į tai ir įvertinus aplinkybes, kad, pirma, Projektu yra mažinamos LRT pajamos, nes įtraukiami draudimai LRT gauti pajamas iš reklamos LRT interneto svetainėje, antra, nuo 2020 m. sausio 1 d. LRT nustatyti papildomi įpareigojimai, trečia, siūlomi LRT valdysenos pakeitimai pareikalaus papildomų administravimo išlaidų, siūlytina mažinti įtvirtintą procentinį GPM dydį iki 1 procento.
- ✓ aiškiau ir detaliau reglamentuoti LRT veiklos ir finansinę atskaitomybę, LRT atsiskaitymo Seimui procedūrą;
- ✓ peržiūrėti išsilavinimo ir darbo patirties reikalavimus Tarybos, Valdybos nariams ir Ombudsmenui, siekiant, kad jie pernelyg nesusiaurintų galimų pretendentų skaičiaus;
- ✓ siekiant teisinio aiškumo ir tikslumo, tobulinti keičiamo įstatymo nuostatas pagal pateiktas pastabas dėl: Tarybos skelbiamo viešo konkurso išorės auditui atlikti; viešo konkurso dėl kandidatų į Valdybos ir LRT ombudsmeno narius atrankos; LRT turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisinio reguliavimo; atšaukimo iš pareigų pagrindų; LRT suteikiamo laiko politinėms partijoms ir jų kandidatams savivaldybių tarybų rinkimų metu ir kt.

Atitiktis Vyriausybės programai: tiesiogiai Vyriausybės programos nuostatų neįgyvendina.

Derinimas: Nutarimo projektas derintas su Teisingumo ministerija, VŠĮ Lietuvos nacionaliniu radijas ir televizija, Finansų ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2019 m. balandžio 1 d. išvadoje Nr. NV-892 pateiktas pastabas, Teisės grupė 2019 m. kovo 28 d. antrinėje išvadoje Nr. NV-1470 pastabų neturi.

Vyriausybės išvada Seimui turėjo būti pateikta iki 2019 m. vasario 20 d.

Dalykinio vertinimo išvada: siūlome svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje.

Socialinės politikos grupės vadovė

Eglė Neciunskienė

Eglė Neciunskienė, tel. 8 706 63790, el. p. egle.neciunskiene@lr.lt